

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2015/40 (Siyasi Parti Mali Denetimi)

Karar Sayısı : 2018/82

Karar Tarihi: 8/11/2018

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Halkların Demokratik Partisi 2014 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Alparslan ALTAN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, ve Rıdvan GÜLEÇ'in katılımıyla yapılan 26/05/2016 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle suç duyurusunda bulunulup bulunulmayacağı sorunu görüşülmüştür.

2. 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde "*İller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesaplar, merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanır ve birleştirilir.*" denilmiş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da "*Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir.*" denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın Merkez Karar ve Yönetim Kurulunca incelenerek karara bağlanacağı, birleştirileceği ve birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının siyasi parti teşkilat listesinde aktif görünmesine rağmen Halkların Demokratik Partisinin teşkilatlandığı illerden ikisine ait 2014 yılı kesin hesabın gönderilmediği tespit edilmiştir.

4. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarına ait yerler partilerin kendilerine ait olabileceği gibi kiralık olarak da kullanılabilir. Şayet parti yetkililerine ait veya bunların kendilerinin kullandıkları yerlerde siyasi parti faaliyette bulunuyor ise bu takdirde kira sözleşmesi düzenlenerek isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

5. Ayrıca partilerin genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarının hayatın olağan akışı gereği kira, su, elektrik, posta, telefon, kırtasiye, tutulacak defterlerin satın alınması vb. birtakım genel yönetim giderlerini de yapması gerekir.

6. 2820 sayılı Kanun'un 69. maddesinin birinci fıkrasında bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği; 70. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında, siyasi partilerin giderlerinin amaçlarına aykırı olamayacağı ve bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi parti tüzel kişiliği adına yapılacağı; 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde de 75. madde gereğince yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis ve altmış milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır. Bu hükümlere göre parti yetkililerinin genel yönetim giderlerini kendi imkânlarıyla karşılamaları mümkün değildir. Parti yetkililerinin bu şekilde yapmış oldukları gider bedellerini partiye bağış geliri olarak kaydetmek suretiyle parti tüzel kişiliği adına hesaplara dâhil etmesi gerekir.

7. Yönetim giderlerinin hesaplarda görülmemesi kayıt dışı gelir ve gider oluşturulmuş olduğunu göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. ve 70. maddelerine aykırı davranılmış olmaktadır.

8. Mahkemeye bilgilerin istenen şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider oluşturulması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olarak nitelendirildiğinden 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine istinaden gerekli işlemlerin yapılmasını temin için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

9. Bu itibarla Halkların Demokratik Partisinin 2014 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Genel Merkeze ait kesin hesapların sunulması nedeniyle işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir-gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren 30 gün süre verilmesine,

- Anayasa Mahkemesine bilgilerin istenen şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider yapılması, inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olarak nitelendirildiğinden Parti sorumluları hakkında 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

26/5/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

10. Halkların Demokratik Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2014 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığı tarafından hazırlanıp Raportör Sadettin CEYHAN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Kanun'un ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

11. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerde Partinin 2014 yılı gelirler toplamının 1.379.655,12 TL, giderler toplamının 1.354.451,78 TL olduğu anlaşılmaktadır.

12. Partinin 2014 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu; bu hâliyle 2014 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

13. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 477.990,00 TL olup bunun 490,00 TL'si üye yıllık aidatlarından, 477.500,00 TL'si bağış gelirlerinden oluşmaktadır.

14. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

15. Parti il örgütlerinin gelirleri toplamı 901.665,12 TL olup bunun 26.282,00 TL'si üye giriş aidatından, 146.301,17 TL'si üye yıllık aidatından, 681.805,45 TL'si bağış gelirlerinden, 40.731,50 TL'si yardım gelirlerinden, 6.545,00 TL'si sosyal etkinlik gelirlerinden oluşmaktadır.

16. İl örgütlerinin 2014 yılı kesin hesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan incelemede gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

17. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 638.882,22 TL olup bunun 5.851,60 TL'si personel giderlerinden, 6.551,00 TL'si temsil ve ağırlama giderlerinden, 25.386,50 TL'si kırtasiye ve büro giderlerinden, 30.001,48 TL'si seyahat giderlerinden, 21.730,01 TL'si bakım onarım giderlerinden, 3.150,00 TL'si demirbaş giderlerinden, 546.211,63 TL'si seçim ve miting giderlerinden oluşmaktadır.

18. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede aşağıda belirtilenler dışındaki giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

A- Halkların Demokratik Partisi Genel Merkezine gönderilen yazıyla;

“Partinizin 2014 yılı işletme defterinde kayıtlı olan ve aşağıdaki tabloda ayrıntıları verilen toplam 595,80 TL tutarındaki harcamaya ilişkin fatura veya fatura yerine geçen belge, gönderdiğiniz gider evrakları içerisinde bulunmamaktadır.

Kayıt Tarihi	Gider Çeşidi	Tutar (TL)
20.01.2014	Türk Telekom	40,50
20.08.2014	Türk Telekom	336,05
30.09.2014	Türk Telekom	75,50
31.10.2014	Türk Telekom	72,50
20.11.2014	Türk Telekom	71,25
	TOPLAM:	595,80

Söz konusu belgelerin varsa gönderilmesi, aksi takdirde gönderilmeme nedenlerinin izahı” istenmiştir.

Parti tarafından söz konusu yazıya cevap verilmemiştir.

2820 sayılı Kanun'un 74. maddesinin altıncı fıkrasında *“Siyasi partiler harcamalarını fatura, fatura yerine geçen belgeler ile bu belgelerin temin edilmesinin mümkün olmadığı hallerde harcamanın doğruluğunu gösterecek muhtevaya sahip olmak şartıyla diğer belgelerle tevsih ederler. Ancak kaybolma, yırtılma ve yanma gibi mücbir sebeplerle aslının temin edilmediği hallerde, fatura ve fatura yerine geçen belgeler yerine bu belgeleri düzenleyenlerden alınacak tasdikli örnekleri kullanılabilir.”*, 75. maddesinin dördüncü fıkrasında *“Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir.”* ve 76. maddesinin son fıkrasında: *“Belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti malvarlığı, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazineye irat kaydedilir.”* denilmiştir.

Yukarıda yer alan Kanun hükümleri gereğince siyasi partiler harcamalarını fatura, fatura yerine geçen belgeler ile bu belgelerin temin edilmesinin mümkün olmadığı hâllerde harcamanın doğruluğunu gösterecek muhtevaya sahip olmak şartıyla diğer belgelerle tevsih etmek zorundadırlar. Ayrıca kaybolma, yırtılma ve yanma gibi mücbir sebeplerle aslının temin edilmediği hâllerde de fatura ve fatura yerine geçen belgeler yerine bu belgeleri düzenleyenlerden alınacak tasdikli örneklerin kullanılması gerektiği ilgili Kanun maddesinde ifade edilmiştir. Yapılan incelemede ise gönderilen belgeler içinde 595,80 TL tutarında gidere ilişkin fatura, fatura yerine geçen belge veya harcamanın doğruluğunu gösterecek muhtevaya sahip herhangi bir tevsih edici belgenin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Buna göre Genel Merkez kesin hesabında gösterilen ve tevsik edilmeyen 595,80 TL gider karşılığı Parti mal varlığının Hazineye irat kaydedilmesi gerekir.

B- Halkların Demokratik Partisi Genel Merkezine gönderilen yazıyla;

“Partinizin 2014 yılı hesabı ile ilgili olarak aşağıda belirtilen bilgilere ihtiyaç duyulmuştur.

Kayıt Tarihi	Gider Çeşidi	Tutar (TL)
20.01.2014	Türk Telekom	41,75*
	Türk Telekom	29,25*
30.01.2014	Türk Telekom	40,75
	Türk Telekom	28,25
30.04.2014	Türk Telekom	24,50
	Türk Telekom	75,50
30.05.2014	Türk Telekom	24,50
	Türk Telekom	75,50
20.07.2014	Türk Telekom	57,75
	Türk Telekom	24,75
30.07.2014	Türk Telekom	57,75
	Türk Telekom	24,75
20.08.2014	Türk Telekom	102,00*
30.08.2014	Türk Telekom	101,00
30.09.2014	Türk Telekom	53,75
	Türk Telekom	24,75
30.09.2014	Türk Telekom	53,75
	Türk Telekom	24,75
20.11.2014	Türk Telekom	99,75
	Türk Telekom	24,50
30.11.2014	Türk Telekom	99,75
	Türk Telekom	24,50
	TOPLAM:	558,25
	TOPLAM:	555,25
	(mükerrer)	

*1 TL (bir) PTT tahsilat komisyonu eklenmiştir.

2014 yılı işletme defterinde kayıtlı olan ve yukarıdaki tabloda ayrıntıları verilen toplam 555,25 TL tutarındaki iletişim faturaları için kasa ve banka hesaplarından ayrı ayrı ödeme yapıldığı görülmüştür. Söz konusu mükerrer ödemelerin yapılma sebeplerinin izahı” istenmiştir.

Parti tarafından söz konusu yazıya cevap verilmemiştir.

2820 sayılı Kanun’a göre siyasi partiler harcamalarını fatura, fatura yerine geçen belgeler ile bu belgelerin temin edilmesinin mümkün olmadığı hâllerde harcamanın doğruluğunu gösterecek muhtevaya sahip olmak şartıyla diğer belgelerle tevsik etmek

zorundadırlar. Ayrıca kaybolma, yırtılma ve yanma gibi mücbir sebeplerle aslının temin edilmediği hallerde de, fatura ve fatura yerine geçen belgeler yerine bu belgeleri düzenleyenlerden alınacak tasdikli örneklerin kullanılması gerektiği ilgili Kanun maddesinde ifade edilmiştir. Yapılan incelemede ise birtakım giderlere ilişkin mükerrer ödeme yapıldığı görülmüştür. Dolayısıyla 555,25 TL tutarında gidere ilişkin fatura, fatura yerine geçen belge veya harcamanın doğruluğunu gösterecek muhtevaya sahip herhangi bir tevsik edici belgenin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Buna göre Genel Merkez kesin hesabında gösterilen ve tevsik edilmeyen 555,25 TL gider karşılığı Parti mal varlığının Hazineye irat kaydedilmesi gerekir.

2. İl Örgütleri Giderleri

19. Parti il örgütlerinin giderleri toplamı 715.569,56 TL olup bunun 544.804,62 TL'si büro giderlerinden, 12.277,49 TL'si bina ve araç bakım giderlerinden, 56.882,09 TL'si temsil ve ağırlama giderlerinden, 14.724,49 TL'si seyahat ve konaklama giderlerinden, 1.350,00 TL'si konser, yemek ve sosyal etkinlik giderlerinden, 1.414,00 TL'si seçim ve miting giderlerinden, 38.166,56 TL'si kurultay ve kongre giderlerinden, 15.487,40 TL'si teşkilata yardım giderlerinden, 590,00 TL'si genel merkeze aktarılan tutarlardan, 14.800,91 TL'si diğer giderlerden, 15.072,00 TL'si demirbaş giderlerinden oluşmaktadır.

20. İl örgütlerinin 2014 yılı kesin hesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

21. Parti Genel Merkezinin 2014 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede herhangi bir taşınmaz mal ve menkul kıymet ediniminin olmadığı, edinilen 3.150,00 TL tutarındaki taşınırın ise Kanun'a uygun olarak edinildiği anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Halkların Demokratik Partisinin 2014 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Kanun'a uygun olmayan 1.151,05 TL gider karşılığı Parti mal varlığının 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 75. ve 76. maddeleri uyarınca Hazineye irat kaydedilmesine,

B. Partinin 2014 yılı kesin hesabında gösterilen 1.379.655,12 TL gelir ve 1.354.451,78 TL giderin Hazineye irat kaydedilenler dışında kalan bölümünün eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğuna,

8/11/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Recai AKYEL

Başkanvekili
Burhan ÜSTÜN

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Muammer TOPAL

Üye
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Engin YILDIRIM

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ